Ureja uredniški odbor — Glavni in odg. urednik Jože Štular — tel. 21-071, lok. 251 — Tisk in klišeji CP »Gorenjski tisk«

Sava

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE GUMIJEVIH IZDELKOV SAVA KRANJ

LETO VI. — ŠTEVILKA 8. KRANJ, 29. aprila 1966

Volitve v organe upravljanja so za nami

V sredo, 20 aprila, je bilo že dosti pred 6. uro zjutraj opaziti pri vratarnicah in po oddelkih precej večjo živahnost, kot smo jo navajeni. Bile so volitve v DS podjetja in svete delovnih enot, izbrali smo svoje predstavnike, ki nas bodo zastopali v delavskem svetu podjetja in v svetih delovnih enot.

Komisija, ki je nameravala pregledati in oceniti urejenost volišč, je bila v tovarni že ob 5. uri, prav tedaj pa so volili prvi, in sicer tisti, ki so bili v volilnih odborih.

Priznati moramo, da so skoraj povsod volišča uredili zelo lepo, postavili parole in imena volišč. Razen na dveh, treh je volišče krasilo cvetje, zastave in zelenje. Na nekaterih voliščih so imeli radioaparate, gramofone, v obratu II pa je Tonček ves dopoldan po zvočniku oddajal glasbo.

Volitve so potekale povsem v redu, volilni odbori so zadovoljivo opravili svoje naloge in tudi člani kolektiva so se volitev udeležili skoraj stoodstotno.

Ker smo redakcijo glasila zaključili že pred 20. aprilom, čakali smo le še na izid volitev, vam danes posredujemo le seznam članov, ki so bili izvoljeni v delavski svet podjetja. V eni izmed prihodnjih številk bomo objavili natančnejše podatke o novih članih DS podjetja, o izobrazbi, starosti, članstvu v organizacijah in o dosedanji aktivnosti v organih upravljanja.

Od 36 kandidatov je bilo v DS podjetja izvoljenih tehle 18:

Janez Klemenčič — valjarna I, Jože Jeruc — valjarna II, Janez Gartnar — avtopnevmatikarna, Jože Nograšek — avtopnevmatikarna, Evgen Lang — velopnevmatikarna, Stane Vovk — prešani izdelki I, Janez Košnjek — tehnični izdelki, Ivan Bonča — cevarna II, Daniel Kos — klinasta jermena II, Matija Barovnica prevleke valjev, Jože Suhadolnik — Vrhnika, Fran Hvastja — mehanična delavnica, Marjan Čeferin — elektrodelavnica, Milka Dražumerič — delavska restavracija, August Benedik — varnost podjetja, Matevž Stanjko — trgovska mreža, Mile Milivojevič — GIC, Jerica Zupan — finančna služba.

Vsem novoizvoljenim članom iskreno čestitamo in jim želimo, da bi s svojim aktivnim delovanjem v delavskem svetu podjetja ter v svetih delovnih enot kar največ doprinesli k večjemu napredku našega kolektiva.

JOŽE ŠTULAR

▲ V večini delovnih enot so bila volišča izredno lepo pripravljena. Komisija, ki jih je pregledovala, je najbolje ocenila velopnevmatikarno (nagrada 200 km brezplačnega prevoza) druge in tretje mesto pa si delita kadrovska služba in GIC. Slika prikazuje volišče prešanih izdelkov v TH.

So tudi pomanjkljivosti

Volitve v DS podjetja in svete delovnih enot so za nami. Prav je, da ob tem nakažemo (le) nekaj slabosti dela teh organov v pretekli mandatni dobi.

Predsedstvo sindikata je na svoji 14. redni seji obravnavalo dosedanje delo naših samoupravnih organov. Pri tem smo ugotovili nekaj takšnih problemov, ki jih je treba obravnavati ter z njimi seznaniti vse upravljalce, da bi v prihodnje pomanjkljivosti takšne vrste hitreje odpravljali.

Nepovršnemu proizvajalcu na sejah delavskega sveta podjetja (seveda mora prisostvovati večjemu številu sej) se vsiljuje ugotovitev, da smo izbiranju kandidatov v DS podjetja v pretekli mandatni dobi posvetili premalo pozornosti. Če smo rekli, da se ugotovitev vsiljuje — izhajamo iz dejstva, da posamezniki na sejah sploh ne izražajo nobenih stališč — ne svojih, še manj pa mnenje svojih volilcev.

Napako iz lanskega leta smo letos ponovili. Družbeno-politične organizacije niso opravile svoje naloge. (Pred sestanki zborov delavcev po delovnih enotah v kolektivu ni bilo čutiti skoraj nobene politične aktivnosti), res je sicer, da so predstavniki DPO prav v tem času razreševali druga, zelo pomembna vprašanja. Toda s tem ni rečeno, da aktivnosti pred volitvami v organe upravljanja niso mogli voditi ostali člani forumov. op. ured.). V letu 1965 in v prvih mesecih letošnjega leta so naši samoupravni organi obravnavali in sprejeli precej pomembnih (za ves kolektiv) sklepov (rekonstrukcija, proizvodnja v TH, škart, zaposlovanje v strokovnih službah ipd.).

Čestokrat se je dogajalo, da so naši upravljalci v svojih organih sprejeli predloge brez vprašanja — včasih morda tudi brez razmišljanja. Gre namreč za to, da delavec iz neposredne proizvodnje res ne more strokovno oceniti v dveh — treh dneh predlogov, ki jih je strokovna služba pripravljala mesec dni. Toda upravljalec lahko in mora zahtevati od predlagatelja pojasnila. Predlagatelj pa mu mora nuditi zagotovila, da je podan predlog najboljša možna rešitev.

Nedolgo tega je bila pri nas živahna razprava v DS podjetja o organizacijski shemi podjetja in drugih notranjih problemih, ki jo je DS potrdil leta 1964. V praksi se je pokazalo, da ni bila najboljša. Kdo je kriv? Delavski svet ali strokovna služba? Po mojem mnenju tudi DS, toda veliko več strokovna služba s tem, da izdelajo predlog in ga posredujejo organom upravljanja — ali je s tem njihovo delo opravljeno? Menim, da bo marsikdo soglašal z menoj, če trdim, da ne! Zgrešeno pa je zaiti v kritizerstvo in vse slabosti, ki se pojavljajo pri samoupravljanju, pripisovati strokovnim službam ali delavcem. V sklepih in dogovorih pa bi vedno morali natančno navesti, kdo je za realizacijo odgovoren.

Predlogi organom upravljanja naj bodo izdelani res strokovno, predvsem pa zelo odgovorno in naj vsebinsko izboljšujejo in urejajo naše poslovanje. Upravljalci v svojih organih pa so dolžni z razpravami, z jasnimi in naprednimi stališči sprejeti ustrezne dogovore in sklepe o njihovi realizaciji.

PAVEL GANTAR

O dopustih

Ker dobivamo številna vprašanja, kako bo letos urejeno glede dopustov, koliko ga posameznikom pripada ter kaj bo vplivalo na odmero dopusta, dajemo naslednje pojasnilo:

Komisija, ki je imela nalogo pripraviti predloge o višini dopustov za naše delavce, je sicer izdelala predloge kriterijev za odmero dopustov v smislu določil TZDR. Eden izmed pomembnih kriterijev za odmero letnega dopusta v tem zakonu so tudi pogoji dela (prašnost, vročina, ropot idr.). Ker za večino delovnih mest v podjetju niso izvršene meritve in izpopolnjeni opisi delovnih mest, pa komisija ni mogla oceniti delovno mesto po tem kriteriju in izdelati dokončen predlog, zato bo predlagala delavskemu svetu podjetja, naj bi se dopust odmerjal v letošnjem letu po istih merilih kot prejšnja leta.

To nam dovoljuje tudi dopolnitev zakona, ki je do sedaj najprej določal, da mora biti to delo dokončano do 1. maja, po novem pa je rok podaljšan do konca leta.

O gornjem predlogu je razpravljal tudi naš politični aktiv. Člani so menili, da je stališče komisije pravilno, ker se moramo zavedati, da bi nezadostno utemeljen predlog dajal preveč možnosti za neobjektivne ocene in določitve kriterijev za odmero dopustov.

JOŽE ŠTULAR

OB DELAVSKEM PRAZNIKU 1. MAJU ČESTITAJO VSEM ČLANOM KOLEKTIVA: DELAVSKI SVET PODJETJA UPRAVNI ODBOR ORGANIZACIJA ZK ORGANIZACIJA ZM UREDNIŠKI ODBOR

Vprašanje internega transporta - odprto

Vsem je verjetno znano, da imamo na razpolago za notranji transport v obratu II 2 kari in 3 viličarje. Že več kot eno leto in pol pa počiva v garaži en viličar in čaka, kdaj bo prišel »nekdo« ter ga popravil. Iz leta v leto povečujemo proizvodnjo in dobivamo nove stroje, število vozil za ureditev notranjega transporta pa je še vedno enako kot pred leti. Vemo tudi, da so ta vozila velikokrat pokvarjena in tedaj je problem ureditve notranjega transporta veliko večji. Kaj narediti sedaj? Delovodja vzame od stroja delavca ter se še sam priključi njemu in tako prevažata kord, zmesi, vozove protektorja itd.

Mnogokrat se strokovni delavci sprašujejo, zakaj tako slaba kvaliteta. Enoglasna ugotovitev je tedaj — slaba tehnološka disciplina, slaba organizacija dela in končno še slabe zmesi. Ali res ne vemo, da tudi dober in hiter notranji transport lahko vpliva na boljšo kvaliteto? Že prej sem omenil, da vzamemo delavca od stroja za transport. Potem pa od njega zahtevamo, da naredi normo. Pri hitri in površni izdelavi izdelkov ne moremo pričakovati dobre kvalitete.

Drug problem je tudi v tem: govori in sliši se, da delovodje delajo vse drugo, samo tisto ne, kar bi morali, pravimo, da so slabi, ker ne znajo organizirati dela. Reči moram, da si delovodja želi, da bi bil transport urejen, ker bi se lahko bolj posvetil tehnološki disciplini. Dnevno pa se delovodaj ukvarja po več ur na dan samo z ureditvijo transporta.

Zakaj tako? To predvsem zato, ker bi imel slabo vest, če bi napisal, da je bil izpad zaradi transporta.

Ali ne bi bilo bolje, prikazati izpade in ozka grla ter nato vse to urediti? Ker si pa ne upamo prikazati problemov, pa delamo, kot sem opisal. Za ilustracijo samo primer: v pnevmatikarni II imamo pri transportu 9 delavcev. Vsak delavec nas stane letno milijon S dinarjev. Sami lahko izračunamo, koliko denarja vržemo stran. Večkrat se sprašujem, ali je res delovna sila tako poceni. Želim, da bi strokovnjaki preračunali ali se nam bolj splača nabaviti nova vozila ali imeti delavce na teh mestih!

FRANC BLAGOVIČ

▼ Takle prizor se nam večkrat nudi v obratu I. Naporno je za delavca, predvsem pa pri takšnem transportu zmesi ne moremo govoriti o čistoči. Bomo vnaprej tudi tako delali?

IZREDNI ŠTUDIJ - DA ALI NE?

Vprašanje, ali je izredni študij perspektiven ali ne, ni več sporno.

Zanimanje za izredni študij je pri nas v zadnjem času morda nekoliko padlo. Razumljivo: od prvega navdušenja je ostalo le spoznanje, da takšen način strokovnega ali splošnega izobraževanja zahteva od posameznika izredno močno voljo in dosti napora. Zato je logično, da se je marsikdo pred odločitvijo vprašal: izredni študij — da ali ne?

Kriteriji za izredne slušatelje TŠ KMRL — gumarski oddelek I. stopnje, FNT — gumarska smer, VEKŠ ali strojna — so enaki kot pri rednih slušateljih.

Zaradi izredne volje posameznikov, ki se poleg svojega rednega dela tudi izobražujejo, imajo delovne organizacije, ki to podpirajo, prav gotovo določene koristi. Pomen izrednega študija je prav v tem, da podjetje s takšnim načinom usposabljanja svojega kadra omogoča svojim najsposobnejšim delavcem izpopolnjevanje teoretičnega znanja.

Iz številnih podatkov, ki slede, izhaja zaključek, da si podjetje ne bi moglo dovoliti štipendiranja tolikšnega števila slušateljev na rednih šolah. To ne toliko zaradi finančnega vprašanja — pač pa zato, ker so vsi ti delavci vezani na delovni čas. Le-tu se vsakodnevno srečujejo s prakso in z njo povezujejo pridobljeno teoretično znanje. Številčno stanje naših izrednih slušateljev je naslednje:

Izredno šola	število slušateljev
TSKMRL gum. odd.	15
TŠ, strojna	1
VEKŠ	4
VU	2
VK	2
stroj. fak.	2
ekon. fak. I. stop.	2
FNT I. stop.	14 (28)
FNT II. stop.	4
Skupaj	46

Redno	število slušateljev
šola	
ESŠ	7
TŠ KMRL	5
TŠ, strojna	1
ekon. fak.	6
FNT	10
stroj. fak.	5
	34

Legenda:

TŠ KMRL — tehnična šola za kemijo, metalurgijo, rudarstvo in les (Ljubljana)

VEKŠ — višja ekonomsko-komercialna šola (Maribor)

VU — višja upravna šola (Ljubljana)

VK — višja kadrovska šola (Kranj)

FNT — fakulteta za naravoslovje in tehnologijo (Ljubljana)

ESŠ — ekonomska srednja šola (Kranj)

Slušatelji izrednih šol so zaposleni takole:

TSŠ	DM	PDM	TEM	IDM	DIDM	skupaj
		2	14			16
VEKŠ			4			4
VU		1	1			29
VK			1		1	2
stroj. fak.				1		1
ek. fak.			2			2
FTN I. stop.			4	7	3	14
FTN II. stop.					4	4

Razporeditev po delovnih mestih kaže, da večina slušateljev opravlja delo, za katero je zahtevana formalna izobrazba tiste stopnje, ki si jo bodo pridobili z diplomo na svoji šoli. Posamezniki so še pred vključitvijo v izredni študij zasedali delovna mesta, za katera je bila zahtevana višja usposobljenost, kot jo je nekdo imel — to pomeni, da je bila odločitev marsikoga pogojena z nadaljnim obstojem na svojem delovnem mestu.

Pri tem pa se postavlja sledeče vprašanje: vpisovanje za izredni študij je bilo v času, ko smo uvajali (na novo) kategorizacijo in analitsko oceno delovnih mest. Kategorizacija delovnih mest je bila (ali naj bi vsaj bila!) izvršena na osnovi zahtevnosti delovnega mesta, ne oziraje na to, kdo to delovno mesto zaseda. Primerov, da je imel kandidat dosti nižjo stopnjo formalne izobrazbe, je bilo veliko, vendar je bilo to moč izravnavati z dolgoletno prakso ali pa z vključevanjem v izobraževanje. To je veljalo le za nadaljnji obstoj na delovnem mestu. Nekoliko drugače je bilo z analitsko oceno delovnega mesta. Zaradi neustrezne izobrazbe posameznikov so le-ti izgubili nekaj odstotkov od celotnega števila točk — to je bilo tudi vse. Skoraj polovica (po podatkih GIC) kandidatov izrednega študija je z njim prenehala, nekateri kmalu po »potrditvi« na delovnem mestu, nekateri pa kasneje. Skrbi pred premestitvijo na nižje delovno mesto skorajda ni bilo, saj to ni bilo pri nas v navadi. Posledic tega je več, med njimi tudi ta, da se je marsikdo od slušateljev, ki so izredni študij nadaljevali, zamislil nad tem in se vprašal — izredni študij — da ali ne?

Da bi o tem vprašanju dobili tudi strokovno mnenje in mnenje nekaterih slušateljev, smo jim postavili tri vprašanja:

1. Izredni študij — da ali ne
2. Težave izrednega študija
3. Perspektiva izrednega študija

Na ta vprašanja so nam strokovni delavci in slušatelji izrednih šol takole odgovorili:

▲ Sin: Očka, kdaj pa boš odslej delal moje naloge?

FRANC ROZMAN, tehnik kemije, I. stopnja

Postavi vprašanje graditeljem individualnih stanovanjskih hiš: graditi lastno stanovanje ali si poiskati stanovanje v najem. Prav gotovo jih bo večina odgovorila, da je bolje imeti stanovanje v najemu, le malokdo pa bo pripravljen odstopiti od začete gradnje, če si je že zgradil temelje. Prav takšni smo izredni slušatelji, le da je pri nas dosti več takšnih, ki obupavajo oziroma odstopijo, čim dobijo na vpogled »predračun« in ga primerjajo z vrednostjo in uporabnostjo »koristne površine v gradbenem načrtu.«

Večina nas dela na odgovornih delovnih mestih, zato je izredni študij za vsakega izmed nas dodatna obremenitev. Kljub temu, da smo upravičeni do skrajšanega delovnega časa, pa le-tega dostikrat ne izkoristimo. Redni delovni čas, predavanja, študij in obveznosti do družine nas premnogokrat prisilijo, da kljub izredni volji popustimo in smo na predavanjih prisotni le fizično ali pa na predavanja sploh ne gremo.

Menim, da od izrednega študenta pri nas zahtevamo preveč in da je trenutno bolje usmeriti vso (že pridobljeno sposobnost) na delovno mesto, si tam pridobiti (z delom) določen ugled, kot pa doštudirati in ugled med tem časom izgubiti. Poleg tega pa je praksa pokazala, da naredijo ljudje z manj znanja tudi manj napak. Ponavadi pa so opazne le napake — uspeh pa zamolčimo. Menim, da imajo perspektivo izrednega študija tiste delovne organizacije, ki so pripravljene nekaj žrtvovati za specializacijo in izpopolnjevanje svojih strokovnih delavcev. Zato sem prepričan, da je bilo prav, da so pri nas organizirali študij na gumarskem oddelku FNT. Izredni študij specializiranih strok je perspektiven, zavedati pa se moramo, kaj lahko zahtevamo od človeka, ki naj bo dober študent, neoporečen strokovni delavec in dober družinski oče. Če bi organizatorji upoštevali, da večina normalnih ljudi ne izdrži naporov, ki jih od njih zahtevajo delo na delovnem mestu, predavanja, študij snovi, družina in ne nazadnje skrb za materialno osnovo življenja — se danes ne bi spraševali, zakaj je od 30 prijavljenih (naših) slušateljev do tega časa vztrajalo le 14!

Vsak dan ugotavljamo, da kljub dobrim shemam o razporeditvi kadra razporeditev ne poteka vedno tako, kot bi morala. Za to mnogokrat ne najdemo krivcev in smo prepričani, da je vsakdo svoje delo dobro opravil, le da ni naredil vidnejših napak. Takšne delavce pa mi danes cenimo in jih postavljamo celo na boljša delovna mesta.

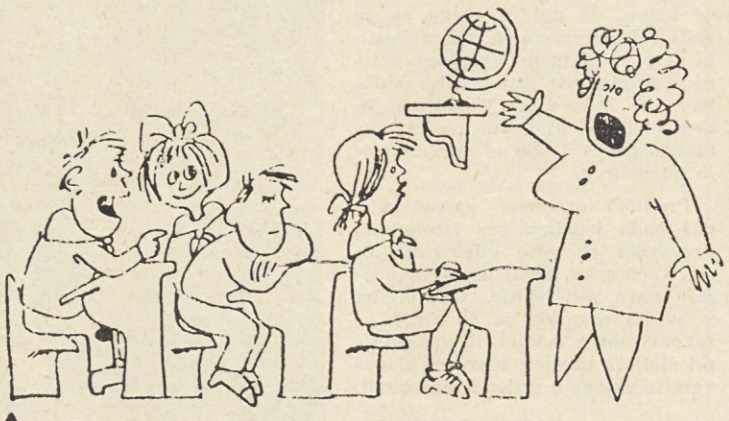

▲ »Sinoči so bili zaprti vaši starši, danes boste pa vi!«

TONE ŠTIRN, referent za reklamacije — obiskuje FNT — I. stopnjo

Tako kot vsaka novost ali ideja se tudi oblika izrednega študija v pravi luči pokaže šele s praktičnim izvajanjem predpostavljenim zamisli. Da pri tem nastajajo razne težave, je razumljivo, kajti bistvena in največja težava, poleg vseh naporov, ki jih imajo redni študentje, je dejstvo, da izredna oblika študija zahteva od slušateljev dvojno delo hkrati.

Obstoj in perspektiva takega študija, ki ima na račun omenjenih naporov nekatere prednosti pred klasično obliko študija, tako za gospodarske organizacije kot za izredne slušatelje, pa je v veliki meri odvisno od doslednosti izvajanja kadrovske politike. Če le oblika izrednega študija vzbudi perspektiven plan kadra, je to oblika kampanjskega značaja. Med realizacijo pa se še vse skupaj nekajkrat spremeni in v nekaj letih odpravimo razlike med tistimi, ki so vlagali maksimalne napore za dosego kvalifikacije in med tistimi, ki tega niso storili. Če bomo tako nadaljevali, bo oblika izrednega študija izgubila svoj pomen.

DRAGO inž. SMODIŠ, glavni operativni tehnolog — predavatelj na FNT

Nič nimam proti izrednemu študiju, toda menim, da vsaj pri nas s tem ni vse v redu. Na moja predavanja hodi največ šest, sedem slušateljev. Ne vem, kaj je z ostalimi, saj jih je bilo na začetku skoraj polna učilnica. Izgleda, da so nekatere vodili pri vpisu na izredni študij predvsem špekulativni nameni.

Velika težava izrednega študija je tudi literatura ter to, koliko časa ima predavatelj na razpolago, da se za predavanje pripravi. Če vzamemo, da izpredavam snov stotih strani, jo podam slušatelju za petdeset strani, slušatelj pa jih zabeleži deset, največ petnajst. Če bi kandidat hotel utrjevati snov, bi nujno moral imeti originalnih sto strani, da bi si od tega lahko zapomnil vsaj polovico.

Menim, da je bolje izbrati najboljše in najresnejše kandidate in jim omogočiti redni dveletni študij. S tem bi pridobili prav gotovo boljše strokovnjake.

FRANC FLANDER, vodja cevarne — FNT in BOŽO CVETKOVIĆ, vodja klinastih jermen — FNT

V sedanje šolanje sva se vključila zato, da bi si pridobila višjo izobrazbo, ne pa delovno mesto, kot se navaja v članku, še manj pa zaradi analitske ocene, ki predstavlja v naši tovarni poglavje zase. Analitska ocena delovnega mesta mora biti odraz dela na določenem delovnem mestu, ne pa strokovna zasedenost delovnega mesta. V večini primerov pa so delovna mesta, ki jih zasedamo, že zaradi naše prisotnosti, nižje ocenjena, kot pa če bi jih zasedal nekdo z višjo izobrazbo.

Kar se tiče premeščanja, pa smatram, da je nekoliko več tistih, ki nimajo niti toliko izobrazbe, pa zasedajo delovna mesta, ki so višje ocenjena.

Da ali ne?

Nadaljnji študij pa je odvisen od tega, koliko bova imela prostega časa. V sedanjem primeru pa sva zaradi obilice dela prikrajšana za ugodnosti, ki so nam bile dane, to je 6-urni delavnik in proste sobote. To bo gotovo vplivalo na čas končanja študija, ki je določen v pogodbi. Študij bova nadaljevala, pa ne zaradi analitske ocene oz. delovnega mesta, kar se že tako ne izplača, ker sva najmanje ocenjena od vseh vodij enot, da pri tem ne omenjava tehnologov in podobno, ampak zaradi pridobitve višje izobrazbe.

Glede na omenjeno, kot tudi zaradi neupoštevanja doma vzgojenega kadra, smatrava, da je vsak študij v okviru tovarne samo korak v prazno.

JUDITA inž. ZUPANČIČ, vodja GIC

Menim, da je izredni študij potreben in pomemben. Na ta način omogočimo, da se tisti, ki so sposobni in so že na svojem delovnem mestu pokazali uspehe, nadalje izpopolnjujejo in napredujejo. S pravilno kadrovsko politiko bi morali to težnjo po napredku in strokovnem dvigu kadra podpreti in ustrezno stimulirati.

Res pa je, da mora tisti, ki se izredno šola, vlagati velike napore v ta študij. Težko je biti zbran in sposoben sprejemati učno snov po 8-urnem delu v tovarni. Vsak prosti čas, ki je sicer namenjen počitku in razvedrilu, mora ta izredni študent vlagati v učenje, ako naj sploh doseže kak uspeh. Mislim, da bi morala delovna organizacija in vsaka delovna enota te svoje člane podpreti in jim omogočiti potrebne pogoje za učenje.

Ker sem prepričana, da bo kadrovska politika v bodoče pravilna, dosledna in smela, vidim v izrednem študiju poleg usposabljanja na delovnih mestih, eno glavnih možnosti in oblik dviganja in napredovanja našega strokovnega kadra.

JOŽE ŠTULAR

Urejevanje problematike članov kolektva z zmanjšano delovno sposobnostjo

Zakon o invalidskem zavarovanju v svoji vsebini uporablja izraz »invalidne in dela manjzmožne osebe«; iz tega izhajajo pravice za vse stopnje invalidnosti, za zmanjšano delovno sposobnost pa ni nobenih konkretnih predpisov. Iz prakse je razvidno, da invalidi lahko uveljavijo svojo pravico, medtem ko jo delavci z manjšo delovno sposobnostjo teže. Zato bi bilo nujno v kolektivu obravnavati ta problem in določiti interna pravila. To velja posebno še za tiste člane kolektiva, ki so pri svojem delu v našem kolektivu dobili telesne okvare, ki jih sicer ne uvrščajo v stopnjo invalidnosti, pač pa so manj zmožni za delo.

Ni prav, da so taki člani kolektiva prikrajšani pri svojem osebnem dohodku. Nehumano pa je tudi, da jih zaposlujemo na pomožnih delih. Dejstvo je, da v našem kolektivu do danes nismo dovolj napravili za te ljudi. To posebno velja za vodje posameznih enot, ki dostikrat ne upoštevajo človeškega faktorja v proizvodnji, čeprav vedo, da imajo pred seboj človeka, ki je polovico svojega življenja prebil v kolektivu in da do takrat, dokler se ni poškodoval ni imel z njim nobenih problemov. Kar naenkrat pa se začne vsakdanje premeščanje na pomožna dela in človek lahko vidi, koliko ga pri delu upoštevajo, čeprav bi prej, ko je bil še zdrav, brez njega stal stroj in bi pri tem nastala velika škoda. Dostikrat ga manj upoštevamo kot tistega, ki je prišel včeraj v kolektiv. Izjemoma moramo nekatere vodje delovnih enot pohvaliti, ker se zavedajo človeškega faktorja v proizvodnji in imajo tudi več razumevanja pri iskanju ustreznih delovnih mest za delavce z zmanjšano delovno sposobnostjo.

Nikakor se ne bi smelo zapostavljati članov kolektiva, ki niso sami krivi, da so za delo manj zmožni, potem ko so deset ali dvajset let opravljali fizično težko delo. Zakon tega konkretno prav zato ne predvideva, ker meni, da je to stvar kolektiva in kolektivnih predpisov.

Nikakor ne bi smel takšen delavec biti prikrajšan pri osebnem dohodku. Neredko pa se dogaja, da so člani kolektiva zaradi zmanjšane delovne sposobnosti prikrajšani celo z 20-odstotnim nižjim osebnim dohodkom.

Posameznik sam je že dosti prizadet zato, ker ni več toliko zdrav in sposoben kot prej. Dru-

(Dalje na 5. strani)

O REGRESIRANJU LETNEGA DOPUSTA

V kratkem bo DS podjetja predložen v razpravo in potrditev predlog pravilnika o letovanju in regresiranju letnega dopusta. Tak pravilnik ponavadi vsebuje vse elemente regresiranja, poslovanja, urejanja pravic in dolžnosti letovalcev v času, ko so na letovanju v naših počitniških domovih. Hkrati vsebuje določbe o tem, kako in kdaj naj se delijo sredstva sklada skupne porabe, ki so izločena namensko za oddih in rekreacijo. O tem, kako se formirajo ta sredstva, smo že pisali, zato bi danes govorili o tem, kako bomo v letošnjem letu ta sredstva delili.

Vsa leta dosedaj smo govorili o regresiranju smotrnega letovanja, kar je povsem nekaj drugega kot samo dopust. Tu mislim na letni dopust, ki pripada slehernemu delavcu v rednem delovnem razmerju. Regresiranje letovanja za zaposlene delavce, kakor tudi za njihove nepreskrbljene svojce, je urejal posebni zvezni zakon. Iz tega izhaja, da je bila družbena skupnost neposredno zainteresirana za to, kako omogočiti našemu delovnemu človeku vsaj 10-dnevni počitek izven svojega stalnega bivališča. Delovni človek, bodisi tisti pri stroju ali umski delavec, dela nepretrgoma skozi vse leto, da črpa delovno energijo, prvi fizično, drugi umsko, zato je treba izkoriščeno delovno energijo nadoknaditi.

Pri nas smo s stimuliranjem tistih, ki so organizirano odhajali na letni dopust, hoteli doseči, da se vsaj za nekaj dni znebijo stalne okolice in drobnih vsakdanjih težav, ki tarejo vsakega posameznika.

Sociologi, ki so proučevali in analizirali dobre in slabe strani letovanja, so prišli do spoznanja, da je delovnemu človeku potreben tak odmor. Pri tem ne gre samo za ekonomsko plat vprašanja, kot to marsikje v svetu obravnavajo, temveč za stališče, da je treba slehernemu zaposlenemu dati možnost, da se za 10 do 15 dni otrese vsakdanjih skrbi, spremeni okolje bivanja in spozna običaje in navade ljudi, kjer preživlja svoj dopust. In ne nazadnje je važno tudi to, da naveže nova prijateljstva z ljudmi različnih poklicev, spolov in starosti.

Zaradi tega smo v naši državi zgradili nešteto počitniških domov, kamor so delovni kolektivi vložili svoja denarna sredstva, ki pa sedaj ne smejo ostati neizkoriščena, saj bi tako ravnali proti načelom dobrega gospodarjenja, ki nam je zlasti v zadnjem času še kako potrebno, če hočemo uspeti v naših gospodarskih prizadevanjih.

Z ukinitvijo K-15 smo zaposleni na boljšem, saj bo večina dobila znatno več kot smo dosedaj potrošili za sindikalno karto. Po ukinitvi K-15 ostanejo podjetjem znatna finančna sredstva, saj se 1,5 odstotka od bruto OD izloči na posebne konte namensko za oddih in rekreacijo. V našem primeru gre za okoli 40 milijonov din, seveda pod pogojem, da dosežemo planirano proizvodnjo, od katere je odvisno formiranje OD zaposlenih. Upamo, da bomo uspeli ustvariti planirano proizvodnjo in tako tudi povečati dosedanji OD, kar bo seveda ugodno vplivalo na sklade podjetja, zato smo pripravili tudi predlog, kako ta sredstva najbolj pravično deliti.

Predlagamo, da bi v letošnjem letu dobili vsi člani delovne skupnosti, ki bodo na dan 1. junija 1966 6 mesecev v rednem delovnem razmerju, 20.000 starih dinarjev ne glede na to, kdaj in kje bodo preživeli letni dopust. V teh 20.000 SD je zajetih 5.000 SD regresa za dopust tako kot v prejšnjih letih, ter 15.000 SD na račun sredstev, ki nam ostanejo po ukinitvi K-15 (op. ured.). Če gledamo z aspekta dosedanje letovalne politike, predstavlja to korak nazaj k stimuliranju letovanja. Da je moralo priti do take delitve sredstev, namenjenih za oddih in rekreacijo, nas zavezuje sklep delavskega sveta podjetja iz lanskega leta, ki pravi, da je treba za letošnjo letovalno sezono dati vsem članom delovnega kolektiva enak regres.

Kot drugo možno varianto predlagamo, da naj bi kljub temu še stimulirali tiste, ki gredo na letovanje tako, da bi dali slehernemu, ki bo letoval, še vzpodbudni regres v znesku 2.500 SD za 10 dni. Nepreskrbljeni svojci bi dobili 7.500 SD pod pogojem, da letujejo s starši kjerkoli, vendar morajo ob vrnitvi predložiti potrdilo o plačani turistični taksi.

Letovalci, ki bi tako letovali in dobili še vzpodbudni del regresa, bi dobili tega izplačanega po končanem letovanju tako kot vsa leta do sedaj.

PETER ŽIGANTE

Veloplašči so - veloplaščev ni!

Od avgusta lani Jugoslovani razpravljamo o reformi in večina se trudi, da bi s svojim delom pripomogli k čimboljšim rezultatom. V našem podjetju smo o tem pogosto razpravljali in sprejeli ustrezne sklepe, ki so bili v večini tudi realizirani, dosti njih pa tudi ne. Razprave in sklepi so se nanašali na sporščanje notranjih rezerv v tehnologiji, delovni disciplini, organizaciji dela itd. Toda, ko govorimo o vprašanju notranjih rezerv, nikakor ne moremo mimo prodaje naših izdelkov in ne moremo trditi, da je na tem področju vse v redu.

Navajam primer iz naše trgovine v Kranju.

V ponedeljek, 18. aprila letos, je prišel naš sodelavec v trgovino po dva veloplašča dimenzije 28 x 1 1/2. Prodajalca je vljudno vprašal, če jih lahko dobi, toda ta mu je odgovoril, da jih nimajo, da pa jih bodo mogoče kmalu dobili. Svetoval mu je, naj pride vprašat proti koncu tedna. Kupec je odšel iz trgovine v prepričanju, da veloplaščev res nimajo in bil je vesel, da naše izdelke vse sproti prodamo in da pri tej vrsti izdelkov nimamo zalog.

Naslednji dan je prišel v službo in povedal primer tovarišici, ki je prav tako iskala veloplašče. Čez dva dni je slučajno prišel v njihovo pisarno vodja trgovske mreže tovariš Stanjko Matevž. Vprašala ga je, kako, da v naši trgovini nikoli ne more dobiti veloplaščev, čeprav jih išče že celi dve leti in čeprav pogostokrat sprašuje zanje. Ta jo je začudeno pogledal in odgovoril, da se v zadnjem času redko primeri, da trgovina nima veloplaščev. Zavrtel je telefonsko številko trgovine ter vprašal, zakaj z veloplašči ne postrežejo vsakemu potrošniku, ki pride v trgovino in naročil, da omenjeni tovarišici dajo zahtevana veloplašča.

Naslednji dan nekaj po drugi uri, je ista tovarišica ponovno prišla v trgovino. Čakati je morala skoraj petnajst minut, predno jo je prodajaka vprašala, kaj želi (v tem času niso nikomur stregli). V trgovini je čakalo še pet drugih kupcev, ki so se spraševali, če so v Savi že prvomajski prazniki. Na vprašanje, ali lahko dobi dva veloplašča je prodajalka odgovorila, da ne, ker jih je že dopoldan zmanjkalo. Na pojasnilo, da je ona tista, za katero je tov. Stanjko dopoldan telefoniral, sta bila plašča takoj na mizi. Medtem so po veloplaščih povpraševali še štirje drugi kupci, vendar so ostali praznih rok.

Vprašujem se, ali so izdelki, ki prihajajo v trgovino vnaprej rezervirani in ali kupec, ki v Savi nima poznanstva, ne more dobiti nekaterih naših izdelkov po redni poti. Takšen odnos prodajalcev naših izdelkov do kupcev ni pravilen.

MILE MILIVOJEVIČ

486.000 S din petim racionalizatorjem

Čeprav izumiteljska in racionalizatorska dejavnost pri nas ni močno razvita, pa posamezniki le vneto iščejo možnosti za izboljšave. V zadnjem času veliko razpravljamo o tem, ali naš pravilnik o nagrajevanju racionalizatorjev in izumiteljev zadovoljivo stimulira predlagatelja. Pričakujemo, da bomo od komisije za racionalizacije dobili več podatkov, ki jih bomo kasneje objavili.

Po daljšem odmoru bomo zopet v našem tovarniškem glasilu zasledili nekaj racionalizatorjev, članov kolektiva, ki so s svojimi predlogi pripomogli k cenejši izdelavi posameznih izdelkov. Za to izboljšavo pa prejme vsakdo pripadajočo nagrado od komisije za izume in tehnične izboljšave.

Kot prvega vam predstavljam Jožeta Jeruca, ki je zaposlen v valjarni II kot izmenski delovodja. Skupno s pomočjo strokovnih služb je prišel predlagatelj do ideje, da bi se na mikserju 6K-100 dala povečati proizvodnja mešanja zmesi z nekoliko spremenjenim načinom dela. Ko so mu nekatere službe to dovolile, je predlagatelj naredil tudi nekaj poizkusov, ki so pokazali pozitivne rezultate. Zaposlili so delovno silo več in spremenili potek dela. Po kalkulacijskem obračunu je bilo pred skrajšanjem mešanja na mešalniku 6K-100 povprečno zmešano na izmeno 55 paketov. Po realizaciji predloga se je kapaciteta mešalnika 6K-100 povečala na 70 paketov v izmeni. Torej mešalni čas se je skrajšal povprečno za 1,75 minute. Za to izboljšavo, ki znaša prihranek približno 7,770.000 starih dinarjev, je predlagatelj dobil 101.693.000 starih dinarjev nagrade.

▼ Marjan Peneš

▼ Srečko Zalaznik

▼ Franci Peternel

Tudi sodelavca Marjana Peneša in Francija Peternela gotovo vsi poznate. Oba sta komisiji ponudila predloge in si prizadevala, da bi proizvajali čim ceneje. Komisiji za izume in tehnične izboljšave sta predlagala nov način pršilnih pištol, ki jih v tovarni uporabljamo za kompresiran zrak. Te pištole so veliko lepšega izgleda, lažje se pripravljajo od starih, hitrejše so in veliko bolj so ugodne za delo. Takih pištol rabimo v podjetju veliko število. Največ jih uporabljamo v stiskarnah za pomoč pri izvlačenju vulkaniziranih artiklov iz kalupov, za natikanje zračnic na jedra in tudi v ostalih proizvodnih enotah. Tudi izdelovalni čas pištol je mnogo krajši kot je bil za stare pištole. Za njuno delo je komisija odobrila vsakemu po 10 tisoč starih dinarjev nagrade.

Sodelavec Stane Korošec dela v pnevmatikarni II. Imenovani predlagatelj je komisiji za izume in tehnične izboljšave predlagal nov način brušenja ventilov za potniške in tovorne avtozračnice. Pred realizacijo njegovega predloga so ventile brusili ročno. Takole je zapisal predlagatelj v predlog: »Vzel sem komad vulkanizirane gume od ogrevne duše. Ta komad gume je bil v sredini preluknjan. V to luknjo sem vstavil steblo ventila od avtozračnice. Ventil sem nato potisnil na brusilno ploščo in ventil se je ob rahlem pritisku z roko začel v gumi vrteti. Vrtenje ventila v gumi pa mi je dokazalo, da se dajo ventili hitreje brusiti. S tem pa se je produktivnost pri brušenju ventilov znatno zvišala.«

Oddelek za študij dela je ugotovil, da je bruešnje na tak način resnično hitreje za priblinžo 50 odstotkov. Tovariš Korošec je za svoj predlog dobil 38.000 starih dinarjev nagrade.

Srečko Zalaznik je dal v času, ko je bil vodja delovne enote pnevmatikarna II tudi predlog komisiji za izume in tehnične izboljšave. Delo pri vulkanizaciji plaščev v avtoklavu je poznal že od leta 1963 in je pri tem lahko ugotovil, da je bilo veliko neizkoriščenega časa. Ta čas je nastajal zaradi ene same proge, ki je bila za oba avtoklava. Ker so bili vulkanizacijski časi malega in velikega avtoklava različni, se praznenje in polnjenje avtoklavov najmanj 3 krat dnevno križata, zaradi tega je predlagatelj predlagal, naj se izdela posebna manjša manipulacijska proga za mali avtoklav. Z realizacijo te nove proge in z zaposlitvijo še enega delavca na izmeno, so zvišali proizvodnjo približno 15 ton mesečno. Po izračunu, ki sta ga naredila kalkulacija in ekonomsko-organizacijska služba, znaša ekonomski efekt 11.075.976 starih dinarjev letno v malem in velikem avtoklavu. Stroški izdelave za proizvodnjo so znašali po racionalizaciji skupaj 63,791.096 starih dinarjev, povečajo se proporcionalno s proizvodnjo in še za dodatne 3 novozaposlene, kar znese letno 3,131.858 ali 4,9 odstotka več na enoto izdelka. Splošni stroški izdelave znesejo za proizvodnjo pred racionalizacijo 121,260.496 starih dinarjev.

Po racionalizaciji pa bi se povečali na 142.322.776 starih dinarjev, v kolikor bi se proporcionalno gibali, dejansko pa se fiksni stroški, ki znesejo 97,919.615 starih din, povečajo le za 295.559 zaradi nove priprave, ki je bila izvedena z racionalizacijo, tako da splošni stroški po racionalizaciji znesejo 125.617.368 ali na enoto izdelka za 11,7 odstotka manj. Lastna cena teh izdelanih plaščev se je s tem zmanjšala, in sicer za 11.075.975 starih din. Za to vsoto pa je predlagatelj dobil po pravilniku o nagrajevanju racionalizatorjev nagrado v višini 326.636 starih din.

Komisija za izume in tehnične izboljšave priporoča vsem članom kolektiva, posebno pa neposrednim proizvajalcem, da pregledajo svoja delovna mesta, če so resnično dovolj organizacijsko izpopolnjena.

Poskusite, morda boste uspeli postopek izboljšati in skrajšati. Pridružite se tistim, ki so že uspeli, in dokažite, da ste budni pri svojem delu. Vse prijavljene predloge komisija obravnava, nerealizirane pa uvede v proizvodnjo ter predlagatelju izplača pripadajočo odškodnino ali nagrado.

LOJZE ZALAR

▼ Stane Korošec

▼ Jože Jeruc

PRISPEVKI ZA INDIJO

Ob zadnjem izplačilu osebnih dohodkov je sindikalna organizacija dala v delovne enote liste, v katere so člani kolektiva vpisovali prostovoljne prispevke za pomoč Indiji.

Do 20. aprila je bilo zbranih 428.455 starih dinarjev, poleg tega pa bo sindikalna organizacija v ta namen dala enomesečni dohodek od članarine. S tem se vsota dvigne na 716.257 starih dinarjev.

Vsem članom se v imenu odbora za pomoč Indiji lepo zahvaljujemo.

Novo v gumarski industriji

Firma Goodyear je v svojih raziskovalnih laboratorijih ugotovila, da dosežejo največjo zarezno trdnost in odpornost na odlamljanje delov dezena na protektorju z novo zmesjo, ki ji je namenjena kot ena od komponent zelo fino mleta žica poleg normalnega dodatka saj za povečanje trdnosti. Ta fino mleta žica preprečuje zarezovanje in zategovanje, ki sledi zarezam zaradi raztezanja gum na vožnjah, na koncu pa je rezultat tega — eksplozija.

Na sliki spodaj: strokovnjak za proizvodnjo gum za tovornjake pregleduje vlakna, ki jih vmešajo med zarezano žico za protektorjevo zmes tovornih gum.

Novi aparat za preizkušanje jakosti lepljenja.

Ta aparat je sestavil Holandec Ketjen Unveil kot rezultat 5-letnega dela. Pri njegovem razvoju je upošteval sledeče:

Pri preizkušanju je treba čim bolj izključiti subjektivnost. Na menjen je za kontrolo gumiranih tkanin, opazovanje efekta lepil in polnil za lepljenje gumenih zmesi, ki so bile kalandrirane na vlakna, v soglasju s standardno metodo. Ta aparat naj bi ocenil tudi jakost vezave lepil.

Aparat ima 4 osnovne segmente in enega skupnega s petimi spremenljivkami, česar se lahko raziskovalec posluži. Ti štirje segmenti imajo napravo za spajanje, napravo za separacijo, merilni sistem in pet merilcev časa. Spremenljivke so: hitrost preizkušanja, kontaktna površina, kontaktni pritisk, čas kontakta in čas popuščanja.

Pri preizkušanju raziskovalec spne trak gumirane tkanine na vsakem merilnem kolesu, mehanske naprave za spajanje pritegnejo gumirane trakove na stran narezanega poliestrskega traku, premazanega s silikonskim oljem (gumirani trakovi dobe kontakt zaradi zarez), nakar merilni kolesi razdvojita oba traka. Lepljenje se kontinuirano registrira po celi dolžini zareze. Zareze na poliesterniih trakovih pomagajo doseči večjo točnost z ozirom na dimenzije poskusnih komadov in sigurnost poskusov lepljenja. Silikonsko mazivo preprečuje zalepljenje poskusnih komadov na poliesterni vodilni osnovni trak. Ta kontinuiran trak ima 3 zareze dolžine 15 cm, ki imajo širino 3, 6 in 9 mm. Večja širina se uporablja za elastomere s slabo lepljivostjo.

Merilci časa (0,5 sek do 6 ur) nudijo možnost spremembe hitrosti preizkušanja. Kontrolirajo čas spajanja, dolžino časovnega kontakta poskusnih komadov (pritegnjeni s spojkami) preden se separirajo itd. S temi napravami lahko n. pr. raziskovalec ugotovi čas, ki je potreben za neko zmes, da razvije največje zalepljenje.

Tako hitrost kot tudi sila odvajanja se lahko spremeni. Pri spreminjanju hitrosti separacije lahko številke namestimo na 50, 100 ali 200 mm/min. Sila se lahko namesti na 2,5 ali 10 kg. Občutljivost instrumenta je približno 20 gr.

Deset komadov takih aparatov že dela v neki evropski Michelinovi tovarni gum, Goodyear pa bo prvi uvoznik tega aparata v ZDA.

Neotan-gume so se dobro pokazale

Poliuretan, ki so ga uvedli Nemci med drugo svetovno vojno, se je pred nekaj leti pričel uporabljati tudi v ameriški gumarski industriji. Družba Goodyear ga je imenovala neotan in iz njega proizvaja zelo solidne gume z nenavadno dobrimi lastnostmi z ozirom na izdržljivost velikih obremenitev.

Nove neotan-gume so sposobne izdržati 2-krat večje obremenitve kot normalne solidne gume istih dimenzij, montiranih na istem vozilu, a trajajo v primeri z njimi 4-krat tako dolgo (na težkih tovornjakih predvsem za industrijski transport). Poleg tega je tudi odporna proti vročini, olju, topilom in mazivom, tako so ugotovili pri Goodyearu. Neotan je zelo odporen tudi na obrabo in zareze.

Ker so te gume zelo sigurne in zanesljive, jih pogosto montirajo na vozilih, ki vozijo lomljivo robo za razne veleblagovnice. Pri tem so ugotovili, da so že znatno prihranili s transportiranjem pri lomljivem materialu, saj le redko pride do eksplozije teh gum.

Novi tipi durometra

V ZDA, kjer se po ASTM-standardih uporablja v glavnem durometer firme REX, so pričeli proizvajati nov tip durometra tipa A. Stare 100 enot so porazdelili namreč na 4 dele, tako da so že v prodaji durometri, ki pokažejo trdoto od 0 do 25, od 26 do 50 enot itd.

Iz strok. revije »Rubber Age«

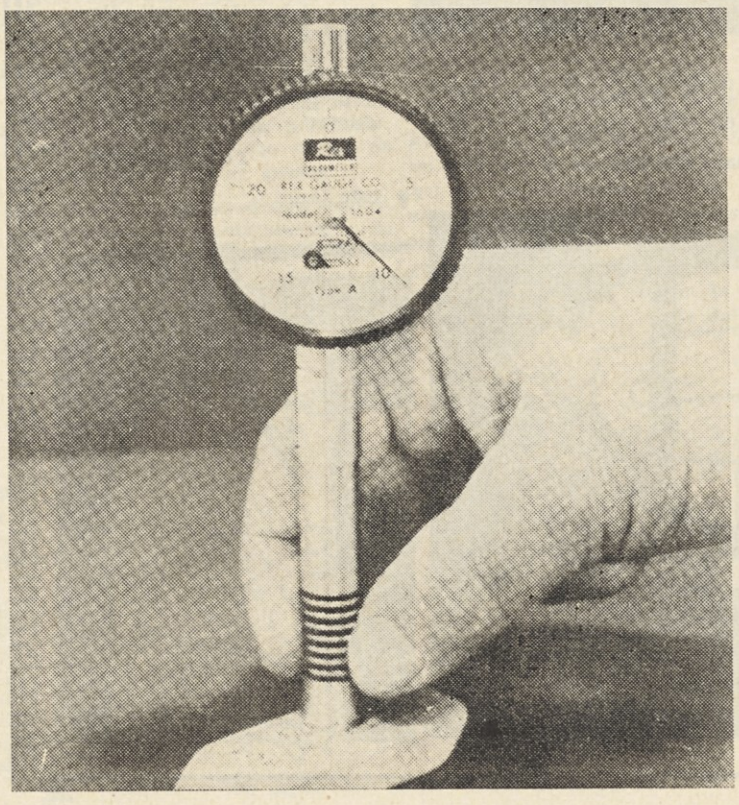

Nezgode pri delu v FEBRUARJU IN MARCU

● Č. F. iz avtopnevmatikarne se je poškodoval dne 2. 2. Ko je snemal plašč iz konfekcijskega bobna, ga je plašč pritisnil ob os, na kateri je montiran boben. Pri tem mu je udarec poškodoval prst desne roke. Boloval je 17 dni.

● A. M. iz delavske restavracije se je poškodovala 1. 2. Med razdeljevanjem kosila je prenašala krožnike od štedilnika k oknu, kjer se hrana izdaja (približno 3 m). Pri hoji pa si je zvila nogo, tako da so se ji poškodovale mišice v desnem kolenu. Bolovala je 11 dni.

● Z. A. iz avtopnevmatikarne se je poškodoval 5. 2. Z avtoprotektorjem naložen voz je hotel prepeljati na delovno mesto. Ker je ta precej težak, je pri tem moral uporabiti vso svojo silo. Ker asfaltirana tla niso dovolj gladka, ga je to še bolj oviralo. Ko je potegnil, ga je zabolelo v zapestju desne roke, da je moral iskati zdravniško pomoč. Boloval je 6 dni.

● K. F. iz avtopnevmatikarne se je poškodoval 11. 2. Ko je menjal ovojno oblago z gumiranim kordom v diagonalnem stroju, ga je leseno vreteno udarilo v levo nogo in mu jo poškodovalo. Še vedno boluje.

● M. Z. iz avtopnevmatikarne se je poškodoval 11. 2. Prijel je za konec obrizganega žičnega jedra, da bi ga vpel v navijalni obroč. Med potegom jedra k obroču je zadel v odprto vpenjalno rego in si poškodoval sredinec desne roke. Boloval je 8 dni.

● Ž. N. iz tehničnih izdelkov, se je poškodoval 11. 2. Pri brušenju kline na stroju za rezanje tesnil mu je pila spodletela, pri tem se je vrezal v dlan desne roke. Boloval je 8 dni.

● S. S. iz avtopnevmatikarne se je poškodoval 10. 2. Med menjanjem kalupov pri avtoklavu je iz ogrevne duše brizgnila vroča voda in ga opekla po stopalu desne noge. Boloval je 12 dni.

● M. A. iz nabavne službe se je poškodoval 17. 2. Železno pločevino, ki je bila razmetana na dvorišču, je zlagal (prislanjal) k zidu. Ko se je sklonil, da bi s tal pobral ploščo, so se te, ki so bile labilno prislonjene (preveč navpično), prevrnile ter padle nanj in mu pri tem poškodovale levo ramo. Boloval je 13 dni.

● M. F. iz valjarne II, se je poškodoval 27. 2. Zaradi pomanjkanja surovin je moral oddelek valjarne II na nekaterih delovnih mestih vpeljati nadurno delo (nedeljsko). Ker ob nedeljah ni rednih avtobusnih zvez, se je M. F. na delo pripeljal z motorjem. Med prevozom domov pa se je vanj zaletel z nasprotne smeri vozeči motorist in mu povzročil telesne poškodbe. Boloval je 27 dni.

● R. J. iz velopnevmatikarne se je poškodoval 2. 3. Imenovani je nesel postopnicah (od konfekcije do vulkanizacije) precej težak tovor veloplaščev. Na zadnji stopnici pred podestom mu je spodrsnilo, tako da je v gležnju zvil desno nogo. Boloval je 3 dni.

● K. F. iz delavske restavracije se je poškodovala 3. 3. Segrevala je topli obrok hrane. Ko je termo posodo potegnila s štedilnika, je istočasno potegnila tudi posodo z vročo vodo, ki se razlila in opekla delavko po obeh nogah. Bolovala je 24 dni.

● H. M. iz avtopnevmatikarne se je poškodoval 3. 3. Rezal je protektor na mizi z rotirajočim nožem. Pri potegu noža bi moral vključiti tudi vodni ventil, da bi se nož ohlajal. Ker voda na nož ni pritekla, je nož protektor premaknil, delavec pa je imel roko v neposredni bližini, zato je pri tem premiku s prstancem desne roke zadel v nož in se vrezal. Boloval je 9 dni.

● F. J. iz stiskarne I se je poškodoval 2. 3. Iz dvovaljčnika je rezal gumene trakove za brizgalni stroj. Pri tem se mu je odrezana plošča malo zavihala, zato mu je nož spodrsnil in z njim se je vrezal v zunanjo stran leve roke med sredincem in prstancem. Boloval je 10 dni.

● K. I. iz valjarne II se je poškodoval 3. 3. V leseno vreteno je hotel vložiti kovinsko jedro, da bi ga vpel v navijalno napravo trivaljčnega kalandra. Pri tem mu je štirioglat drog (jedro) padel iz rok na tla in ga udaril na palec leve noge. Boloval je 23 dni.

● S. M. iz avtopnevmatikarne se je poškodoval 5. 3. Med pobiranjem avtoplaščev iz kalupov ga je v hrbtu zabolelo. Boloval je 10 dni.

● Ž. A. iz mehanične delavnice I se je poškodoval 8. 3. Pri pritrjevanju vijaka z matičnim ključem mu je spodletelo, tako da je z roko udaril v železen rob jaška in si poškodoval kazalec desne roke. Boloval je 9 dni.

● S. Z. iz stiskarne I se je poškodoval 8. 3. V dlani je držal surovec, ki ga je hotel s škarjami še malo odrezati. Istočasno, ko je odrezal surovec, pa mu je med rezila škarij zašel tudi palec leve roke, v katerega se je vrezal. Boloval je 9 dni.

● V. J. iz valjarne II se je poškodoval 24. 3. Z železnim drogom je pomagal, da transporter ni drsel okrog pogonskega valja. Pri tem je verjetno izgubil ravnotežje (ali pa mu je spodrsnilo), tako, da je vtaknil kazalec desne roke med prenosno verigo in zobnik, kjer ga mu je v prvem členku odščipnilo. Še vedno boluje.

RUDI NADIŽAVEC

PERSONALNE VESTI

V mesecu marcu so se zaposlili:

Štefan Vojsk — delavec pri avtoklavu, Zofija Kopušat — sekalka surovcev na sekalnem stroju, Ivanka Studen — impregnacija kordne vrvice, Milan Gotić — pomoč pri diagonalnem stroju, Janez Roblek — pomožni delavec pri dublirnem kalandru, Vinko Repnik — vulkanizacija grl za termoforje, Rafael Božič — vulkanizacija grl za termoforje, Ivan Veternik — vulkanizer na preši 800 x 800, Jože Pucelj, Ivan Kropivnik, Filip Rozman, Janez Vreček, Drago Zajc, Ciril Petrovčič — pomožni delavci na dvovalju pod mikserjem M-18, Ivan Kovačević — delavec II pri avtoklavu, Drago Kvas — pomožni vulkanizer na Shaw preši, Vinko Lavtar — pomožni vulkanizer na BOM preši, Franc Šolar — pomožni vulkanizer na Shaw preši, Božo Marjančič in Marjan Zorman — sestava hlačnic, Anton Narat, Slavko Hozjan, Leopold Derlink, Sušlec Ludvik, Janez Jereb, Korenjak Ivan in Anton Jagodic — vulkanizerji veloplaščev, Stane Lamovšek — pomožni delavec pri rezanju protektorja, Pavla Oblak — čistilka, Jurij Kimived — delavec pri trganju zmesi, Miloš Varl — normirec, Ludvik Pavšar — super kontrolor, Jože Jenko — tekoč kontrolor valjarne, Anton Bajuk — tekoči kontrolor pnevmatikarne, Branko Pangrc — konfekcioner avtoplaščev, Jože Pustoslemšek in Aleksander Petrovčič— prevzemalca izdelkov, Pavel Miklavčič — električar II, Stane Kupljanc — delavec pri pleskanju valjev in jeder, Jože Brleńić — vulkanizer na preši 500 x 500, Stane Murnik — vzdrževalec pnevmatikarne, Jožefa Rupnik — konfekcionerka veloplaščev, Dušan Lukić, Jože Šoltić, Vladimir Češarek in Alojz Gros — transportni delavci, Peter Košnik in Jože Selšek — stiskalca spoja, Silvester Jereb — pomožni delavec pri štirivaljčnem kalandru, Boris Jenstrle — delavec pri trovaljčnem kalandru, Boris Sremec — pomožni delavec pri diagonalnem stroju, Blaž Plestenjak — klepar II, Ivan Zwölff in Janez Gregorc — priprava evidenčnih številk, Alojz Banko — čistilec dvorišča, Antonija Urbanc — čistilka, Cvetka Rutar — izsekavanje prešanih izdelkov, Jože Podobnik — ključavničar II.

Podjetje so zapustili:

Mihael Murn, Jože Selšek, Ivan Koprivnik in Štefan Vojsk — odšli v poizkusnem roku, Martin Petrič, Franc Pavlin, Janez Krišelj, Ivan Tomplak, Ignac Gogala, Rajko Bukovnik, Ivan Sajovic, Ivan Zamljen, Egidij Strupi, Peter Bogataj, Jože Hočevar, Stane Markelj, Iztok Vidmar, Pavel Zupan, Bogdan Doles in Stane Zupan — odšli k vojakom, Dušan Lojo, Janez Arh, Marjan Mavrič, Jože Zupan, Drago Mrak in Ivanka Tušar — sporazumno, ter Vinko Jarc, Jože Šink in Marija Sokić — sporazumno, Matija Štirn — invalidsko upokojen, Štefka Jerman — upokojena, Tine Langerholc — starostno upokojen, Janko Istenič — odšel v poizkusnem roku.

V času od 1. do 15 aprila so se na novo zaposlili:

Mirko Zlogar — vzdrževalec avtopnevmatikarne; Lovro PERNE — ključavničar III, Reno Resnik — mazalec strojev, Slavko Marušič — vulkanizer veloplaščev, Nedeljko Biševac, Stanislav Nedeljko, Dušan Prača in Feho Malkoć — transport konfekcioniranih avtoplaščev, Franc Kos in Franc Traven — sestavljalca hlačnic, Jože Kapler — stiskanje plaščev, Stanislav Prek — pomožni bomber, Džoko Lalić — pomožni delavec pri štirivaljčnem kalandru- Anton Zaplotnik — premazovalec protektorja, Danilo Dražil — pomoč pri štirivaljčnem kalandru, Anton var — navijalec korda, Djuro Tubin — čistilec dvorišča, Ivana Jenko — čistilka.

V tem času so podjetje zapustili:

Franc Fon, Ivan Puško, Ivana Tušar, Ladislav Jenko, Remic Jože, Franc Noč — sporazumno, Štefka Jerman — upokojena, Miloš Trišič — invalidsko upokojen, Jože Podobnik in Stane Gortan — odšla v poizkusnem roku.

Dopisujte v glasilo SAVA!

Ne pozabite, tovariši...

NAPAD NA SPREMSTVO AVTOBUSA

Aprila 1943. leta je nemška policija zajela dva borca iz žirovske čete poljanskega bataljona. (V tem času sem bil mitraljezec v žirovski četi). Terenski obveščevalci so nam sporočili, da bo Gestapo okoli 11. ure oba tovariša odpeljal iz Žirov v Škofjo Loko. V četi so kmalu nato sklenili oz. izdali povelje, da spremstvo napademo pri Fužinah, to je nad hidrocentralo, ki je oddaljena od Žirov kakih 6 km v ozki soteski med Žirmi in Trebijo. Za to akcijo je bilo dodeljenih 30 borcev, ki so bili oboroženi z dvema mitraljezama, vodila pa sta jo komandir čete tov. Miki in poročnik bataljonskega komisarja tov. Ljubo. Partizani naj bi napadli avto, likvidirali šoferja in oba gestapovca, rešili pa tovariše, ki so jih bili odpeljali. Borci so se takoj odpravili na položaje, žal pa smo bili prepozni in avto je namreč odpeljal prej, kot je bilo določeno. Odločili so se za drugo akcijo.

Vedeli smo, da vozi vsak dan iz Žirov v Škofjo Loko redni avtobus, ki ga je spremljalo 8 policistov v dveh odprtih limuzinah, oboroženi pa so bili z brzostrelkami in revolverji. Avtomobili so vozili pribl. 1 km za njim. Da bi se vsaj delno maščevali za ujeta tovariša (vedeli smo, da zanje ni več rešitve), smo se odločili, da napademo avtomobila, ki sta spremljala avtobus. Ker smo za razdaljo vedeli, smo lahko zasedli dokaj točne položaje. Jaz sem imel mitraljez in dobil sem nalogo, da napadem prvi avtomobil.

Ko smo se namestili, smo čakali še kakih petnajst minut in kmalu nato zagledali avtobus. Še zadnje povelje — zaseda je bila pripravljena — čakali smo le še na znamenje za napad. Bilo je dogovorjeno, da se takrat, ko napade prvi mitraljezec, začne splošni napad. Še enkrat sem v naglici pregledal mitraljez, če je vse v redu, dal sem še zadnja navodila svojemu pomočniku glede municije, sklonil sem se k mitraljezu, ko je že izza ovinka pridrvel avtobus (za njega smo imeli povelje, da ga pustimo naprej, ker so bili v njem sami civilisti). Ko je avtobus odpeljal za drugi ovinek, se je že prikazal prvi avto. Policisti so brezskrbno sedeli v odprtem avtu in nič hudega sluteč so imeli vsi brzostrelke ob svojih bokih. Takrat pa sem še zadnjič točno pomeril in spustil prvi rafal v avto. Šofer in policist poleg njega sta bila takoj mrtva, avto se je zaletel v breg ob cesti in medtem sta policista, ki sta sedela zadaj skočila iz avtomobila in se skrila pod avto. Med tem časom sem moral menjati okvir v mitraljezu, splošni napad pa se je že pričel. Policista pod avtom so borci zasuli z bombami, in ker je bil bencinski tank preluknjan, je na ta dva policista tekel bencin, zaradi eksplozij bomb in svetlečih nabojev, sta začela goreti policista in avto. Skoraj na isti način je opravil s spremstvom drugi mitraljezec — Janez. Ker pa je napadenemu spremstvu prišla takoj na pomoč nemška žandarmerija iz Fužin, nismo imeli časa, da bi zaplenili orožje pobitim policistom; napadli so nas namreč v hrbet in smo se morali takoj umakniti.

V tem napadu je bilo 8 mrtvih policistov, mi smo se vsaj delno maščevali za naša tovariša, za katera smo bili prepričani, da zanje ni več rešitve. Po enem mesecu smo zvedeli, da sta bila ustreljena kot talca nekje na Gorenjskem.

Po tej akciji smo se vračali v bazo svoje čete samo z enim lažje ranjenim borcem. Na poti v svojo bazo pa smo izvršili še dve akciji, ki pa jih bom opisal drugič.

TONE KAVČIČ-SEVER

▲ **Trojka: obveščevalna oficirja XXXI. divizije Sever in Svarun (brata) ter partizanka Nadja v okolici Cerkna pomladi leta 1944.**

Urejanje problematike . . .

(Nadaljevanje z 2. strani)

gič se ne počuti dobro, ker je premeščen na pomožno ali manj ocenjeno delovno mesto, tretjič pa je prikrajšan še pri osebnem dohodku. Potem se pa čudimo, zakaj je kar naenkrat tisti, ki je 20 let dobro delal, postal problematičen.

Če se ta problematika ne bo dala rešiti z razumevanjem posameznih odgovornih v podjetju, morda iz subjektivnih ali objektivnih razlogov, bo potrebno s posebnimi internimi predpisi to problematiko rešiti. Zavzeti bo treba kriterije, ki bodo upoštevali že vloženo delo članov kolektiva. Za svojo zmanjšano delovno sposobnost, ki jo je pridobil v kolektivu, ne bo smel biti prikrajšan pri osebnem dohodku oziroma mu bomo morali dati nadomestilo za osebni dohodek.

Blaž Studen

Zopet smo prejeli pismi naših dveh sodelavcev, ki služita kadrovski rok. Takole pišeta:

Spoštovani tovariši!

Tako, oglaša se vam še en vaš vojak. Vojaški rok služim v Paračinu v Srbiji. To je mesto, približno tako veliko kot Kranj. V Paračinu sta dve večji tovarni (tekstilna in steklarska). Po želji vam bom lahko kaj več pisal o teh dveh podjetjih, ko bomo imeli ekskurzijo tja.

Na koncu naj prejmejo prav lepe pozdrave vsi sodelavci v tovarni, posebno pa kolektiv ekonomske enote stiskarna II.

vojak EGIDIJ STRUPI
v. p. 2139/2
PARAČIN

Dragi urednik!

Odločil sem se, da napišem par vrstic v časopis Savo. Javljam se iz mojega novega mesta, kjer bom dalje služil vojaški rok še eno leto. Prosim te, da mi še naprej redno pošiljate časopis na spodnji naslov. Zelo sem vesel, kadar dobim časopis, saj ga preberem do zadnje vrstice. Za ves trud se že v naprej zahvaljujem. Ob tej priliki pa pozdravljam člane kolektiva, posebno pa še mladino.

CIRIL DOMINKO
v. p. 3070
Žarkovo pri Beogradu

Edo in Ciril!

Kot vidita, smo vajini pismi objavili v celoti. Hvala vama zanje, kakor tudi za pozdrave. Od tebe, Edo, pa bomo res veseli, če boš pisal kaj o značilnostih kraja, kjer služiš vojake. Tebi Ciril pa bomo še naprej pošiljali časopis, seveda na spremenjeni naslov.

Lepe pozdrave in oglasita se še kaj.

Uredništvo

GASILNE CEVI

Morda zgodovina in nastanek gasilnih cevi ne bosta zanimala le članov gasilskega društva, ampak se marsikoga drugega. V gasilstvu uporabljamo dvoje vrst gasilskih cevi: za dovod od črpališča do brizgalne, to so sesalne cevi, druga pa za odvod vode od črpalke oziroma brizgalne ali hidrantov do požara, to so tlačne cevi.

Gasilne cevi spadajo v kolektivno gasilsko opremo. Moč moderne gasilske enote ni odvisna samo od zadostnega števila dobro izvežbanega moštva, dobre osebne zaščitne opreme in brezhibne motorne brizgalne, temveč tudi od zadostne količine kvalitetnih gasilskih cevi.

Ni redek primer, da pride gasilska enota na požar z nezadostno količino sesalnih cevi ali pa so le-te slabe. Zaradi tega je črpanje vode nemogoče. Zgodi se tudi, da enota nima zadosti tlačnih cevi, ker je črpališče oddaljeno nekaj sto metrov, ali pa je število cevi zadostno, so pa le-te v takem stanju, da ne vzdrže potrebnega tlaka.

Iz navedenih primerov vidimo, da nepopolno opremljena gasilska enota ni sposobna izvršiti svoje naloge. Prav je, da vsi gasilci skrbimo, da bomo imeli zadostno količino kvalitetnih gasilnih cevi.

Za prvega izumitelja gasilnih cevi velja umetniški slikar iz Nizozemske po imenu Yan Vander Ilevde, ki je bil za to zaslugo postavljen za gasilskega ravnatelja v Amsterdamu.

Prve gasilne cevi so bile izdelane iz dobre jadrovine in šivane z močnim sukancem. Te cevi so bile zelo slabe in so na šivih puščale. Uporabljali so jih v letu 1686 pa do leta 1720, ko je izumil Joner Krištof Bech v Leipzigu nove cevi. Te so bile tkane na ročnih statvah. Ker je bilo povpraševanje po gasilnih ceveh zelo veliko, so začeli izdelovati cevi serijsko. Cevi so na ročnih statvah tkali povečini kar na domovih, šele kasneje so izdelavo prevzele tudi tovarne.

V 19. stoletju so se pojavili prvi mehanični stroji za izdelavo gasilnih cevi. Izdelava je bila hitra in solidna. Cevi niso več puščale vode. Cevi so v svetu tkali na ploski način vse do leta 1905, ko so v Ameriki iznašli stroj za prožno tkanje cevi. Patent so prevzele tudi druge države po svetu.

Pri nas so izdelovali gasilne cevi že pred II. svetovno vojno, in sicer v današnji tovarni Induplati Jarše v Sloveniji in v tovarni Koteks v Karlovcu na Hrvatskem.

IVAN PETRIČ

▲ **V soboto, 16. aprila letos je predsednik gasilske zveze našim gasilcem podelil odlikovanja.**
Odlikovanja Gasilske zveze II. stopnje za požrtvovalno delo so prejeli:
Jože Golob, Janko Florjančič in Ivan Petrič.
Odlikovancem iskreno čestitamo!

NAGRADNA SKADINAVSKA KRIŽANKA

Po daljšem času spet objavljamo nagradno skandinavsko križanko, ki bo marsikomu krajšala čas med prvomajskimi prazniki. Za tiste, ki vsaj občasno rešujejo tudi druge križanke, ne bo delala težav, za tiste, ki pa čakajo le na naše križanke bo pa prav gotovo trši oreh. Za nekatere rešitve boste morali poseči tudi po kakšnem slovarju ali priročniku, vendar vseeno upamo, da se boste ob reševanju zabavali.

Za pravilne rešitve razpisujemo:
1. nagrada 5.000 starih dinarjev
2. nagrada 3.000 starih dinarjev
3. do 5. nagrada 1.000 starih dinarjev

Rešene križanke oddajte dežurnim vratarjem ali v uredništvo najkasneje do 15. maja.

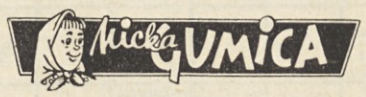

Čeprav mi staž na tem delovnem mestu še ni potekel, sem že spoznala nekaj značilnosti. Tako na primer dobivam vse več ukazov (telefonskih) ali idej, naj napišem to ali ono. Žal moram največ takih »cvetk« odkloniti, ker so osebne (včasih tudi neresnične), največkrat pa anonimne. Kljub temu, da je moje delo »umazano«, pa vendar ne smem objaviti vsega, o čemer me obveščate. Že zaradi tega, ker se dostikrat ne morem prepričati o resničnosti novice ali dogodka.

Tako sem pred dnevi dobila nekaj opozoril, da nekateri delavci s stare pošte še vedno hodijo od tam v obrat I, medtem pa mimogrede skočijo še v mesto; da v naši prodajalni premalo vedo o lastnostih in obnašajnju naših izdelkov, da v nekaterih delovnih enotah dobivaje preveč mleka in ga zlivajo v kanale, da si tu pa tam še marsikdo dovoli mimo vratarja v obratu I, ne da bi pogledal levo ali desno (v katero smer pač gre) in tako naprej. Žal so to primeri ki so morda resnični, toda za mene nedokumentirani — v tem primeru pa je isto, kot da so neresnični.

Pa še tole! Pri predlaganju kandidatov v DS DE pa sem videla, da imajo nekateri izredno slab sluh: kljub trikratnemu predlaganju kandidata njegovo ime ni prišlo na zapisnik, ampak je moral predlagatelj četrtič že skoraj zavpiti, da so zapisali njegov predlog. Pa recite, da to ni zanimivo.

V nekaterih DE pa sploh niso slišali predlogov in so le-ti vnešeni šele naknadno, na intervencijo posameznikov.

V peti številki Save sem objavila informacijo o referentu za družbeni standard, ki ni bila povsem točna. Ker je bila s tem nanešena škoda na račun časti omenjenemu referentu in ker sem ga s tem v neki meri diskreditirala (spravila ob dober glas, zaupanje ali ugled), prosim prizadetega in vse, ki so to prebrali, naj upoštevajo, da je resnica takale:

Referent za druž. stan. se s fiatom 2100 ni pripeljal iz Ljubljane, temveč iz Projektivnega podjetja v Kranju (kamor je prišel iz Ljubljane). Tudi ni res, da je referent sam malical v samopostrežni restavraciji, temveč je z njim kosil tudi šofer fiata in ga torej ni čakal pred restavracijo.

Tako, upam, da je pravici zadoščeno!

Zadnje čase sem kar malo molčala o zadevah, ki so se dogajale v našem podjetju. Sem pač čakala na izid zadnje seje DS, na kateri so obravnavali problematiko podjetja. Na vsej seji mi je bilo najbolj všeč to, da nekateri naši strokovni delavci niso hoteli dajati odgovorov na vprašanja članov delavskega sveta, nekateri pa so s povešenimi glavami čakali na izid seje. Tudi jaz sem čakala, če me bodo obravnavali, kajti bila sem tako pripravljena, da bi vas vse skupaj povozila. Ko sem dobila tisto poročilo, sem si vzela kar dva dni dopusta, da sem lahko vsega popisala s svojimi pripombami. Jaz se sicer s tistim poročilom strinjam, če bi pa mene kaj imenovali v poročilu, bi vam pa zobe pokazala. Po seji DS sem se oddahnila z »dva deci« v Parku.

Dvanajstega apirla je bilo ker naš avtobus ni vozil, pa prav prijetno iti v obrat II, smo se lahko brez skrbi sprehajali po mestu.

Zadnjič sem bila tudi na Krvavcu, ko je bilo gori Savsko prvenstvo v smučanju. Ko bi vi le videli, kako je bilo lepo, ko smo bile ženske v takšni manjšini. Fantje so se tako vrteli okoli nas, da smo bile kar ponosne na tako močno obleganje.

Lep pozdrav

1. MAJ

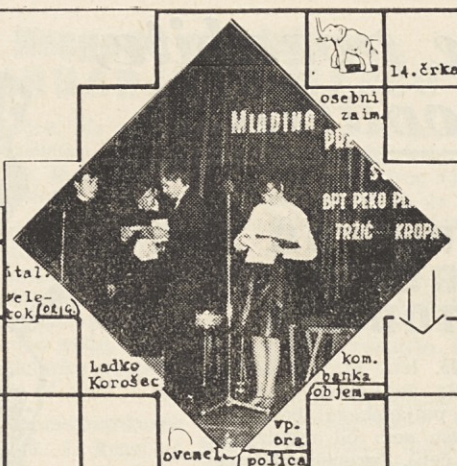

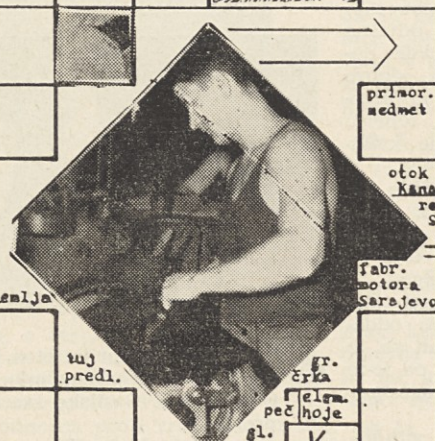

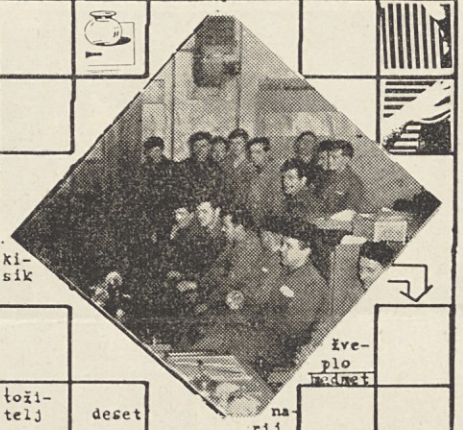

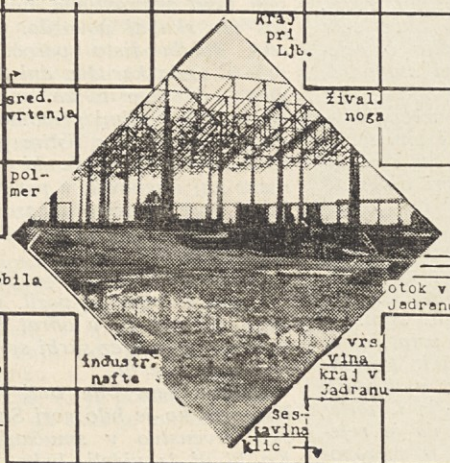

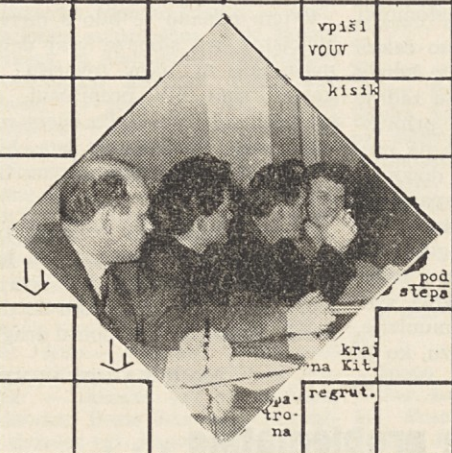

kemični znak za dušik | upanja | porto | risalni pripom. | kazalni zaimek | 14. črka | črta na zemljev. | osebni zaim. | naslov | ital. predlog | 4. črka | 22. črka | 21. črka | teža embal. | Knin | vrsta čokolade | ital. velečok (otig.) | vseeno | tovarna v Kamniku | dedek (dalm.) | sind. plenum do-govor | kom. banka | objem | Ladko Korošec | vp. ora | polica | ovenel | škana pijača | angl. pisat. | del dneva | predlog | DAJSKA | KATERI | dobav. surov. | 11. črka | ruško glazbilo | vas na Notranj. | sodel. v SOP | 1. črka | deca | kisik | del obraza | ilovica | umetn. slog | vpiši ORR. | vpiši ULRA | 22. črka | zdržen človek | pomlad | branilec | osebni dohodek | ž. ime | natrije karbon. | otok v Jadranu | naša sodelav. | Novi Sad | očka | tovarna klobukov | izgublj. bitka | igrača | ovenčan s krono | negovor. človek (NEMI) | posedujem | morje | mesto v Burmi | pečat. mitolož. kraj | gorska rože | m. ime | sinek | velik ptič gradb. mater. | Veznik | 13. črka | izven igre | alkili | nar. logar. | tuje ž. ime | germ. orel potok, odliv | hiša znanja | 4. in 24. črka | vpiši LEJ | samogl. 2. | Karlovac | 14. črka | glasilo ital. KP | ALTEN | primor. sedmet | avtom. oznaka Nemčije | Pelin | PREBIZOR | zagozda | keglj. klub | vojaš. pokriv. glava | ind. rastl. | otok v Kanadi | reka v SRS | 50(rim) | žlahtna kovina | ravnina | zemlja | tovar. motora Sarajevo | žen. ime | zadaj | hunški poglav | tuj predl. | gr. črka | vror | ital. spolnik | reka v Srbiji | klica | peč | elem. hoje | K | gl. mesto Franc. | vpiši DIA in | zreče | kisik | domača žival | prist. naprava | kraj v Sloven. | nerazvno | šolski pripom. | raztrganec | ključ. bov. (srb) | narek | predlog | igra s kartami | dan v tednu | ž. oblačilo | prim. pokraj. | tožitelj | deset | živeplo | sedmet | del noge | Bulj ba | nato | kraj v BiH | tatin. ptica | športno društvo | mikroskop | morska riba | nitrog. | premik | naš sodelav. | sreča | godb. mesto | namizn. teniško prven. | grška boginja | nič | teža | izgublj. bitka | kazal. zaimek | trgovina | del telega | očka | svoboden | delo, izdel. spis | ne-lačen | dušik | stopnj. finosti | svila | časop. agenc. | tisti ki bere | rod, pleme | izmeč. ognjen | pravosl. duhovn. | ne mrtvo | sodelavec v kom. službi | večja stanov. hiša | strah | ne dobri | žaba | mesto v Ital. | način liter. dela | hidrant | egipč. božan. | 2. črka | gr. črka | trgov. mreža | sosed. črki | opomin | predst. samost. | vez | rastlinstvo | žensko ime | reka v ČSR | oligocen | kraj na Norveš. | ustni izcedek | vpiši VOUV | posoda za pijačo | neumen | svetišče nad Atenami | tek | gospod | kisik | sloven. liga | DEL OBRAZA | N | kraj pri Ljb. | kazen | koral. otok | reka v Italiji | jod | država v Aziji | oranje | sred. vrtenja | žival. noga | kraj v Banatu | maked. kolo | galij | pod stepa | polmer | glazb. dela | 1000 kg | sekanje | a dato | vrhnji del prost. | kraj na Kit. | vrsta avtomobila | živeplo | sence | vezník | vodna žival | regrut. | patrona | otok v Jadranu | najm. število | industr. nafte | vrsta vina | kraj v Jadranu | oblika sadeža | vpiši VČT | okensko zagrijalo | KISIK | Lodolf. število | avtom. oznaka Luxemb. | sestavina klic | žensko ime, upanje, nada | izdelo valec | rimski 1 | ogljik | babica stara mati | zadnja in prva črka | reka v Franciji | vojni odsek | močn. jed (edn.) | 16. črka | nedelav. sodelav. iz obr. II. | povezana slama | Cuderman Vinko | pomaranča